

3. Крoг Т., Венцин М. Рoль менеджмента знаний в достижении устойчивых конкурентных преимуществ. (Ключевые компетенции, инновационный менеджмент) // Проблемы теории и практики управления. 1996. № 4. с. 81.

4. Гунин В.Н., Баранчев В.П. Маркетинг на стадии коммерциализации интеллектуальных продуктов в инновационном процессе // Маркетинг. 1999. № 4. с. 51-65.

5. Крoг Т., Кене М. Трансфер знаний на предприятии: основные фазы и воздействующие факторы // Проблемы теории и практики управления. 1999. №4. с. 74-78.

KARTA PŁATNICZA - JAKO INNOWACYJNY PRODUKT BANKOWY

Izabela Krawczyk

Politechnika Częstochowska, Polska

Wprowadzenie. Dynamika zmian otoczenia, w którym działają podmioty gospodarcze, a także rosnąca konkurencja, powodują konieczność wypracowywania metod szybkiego dostosowywania się do nowych realiów gospodarki rynkowej, również i dla banków. Rosnące zapotrzebowanie na usługi bankowe, ściśle wiąże się z niezbędnym unowocześnieniem i restrukturyzacją w polskim systemie bankowym. Rozszerza się także zakres operacji bankowych, co nie pozostaje bez znaczenia dla ekonomicznej roli banków w polskiej gospodarce. Oferta banków staje się coraz bogatsza i bardziej dostępna dla klientów. Klienci coraz częściej porównują oferty banków i wybierają najkorzystniejsze dla siebie propozycje. Coraz większe znaczenie w tym wyborze odgrywa oferta kart bankowych.

Istota oraz rodzaje kart płatniczych

Karty płatnicze są formą rozliczenia bankowego i poza bankowego. Jest to jeden z instrumentów obrotu bezgotówkowego. Według przepisów polskiego prawa karta płatnicza jest to karta identyfikująca wydawcę i upoważnionego do korzystania z niej posiadacza, która umożliwia wypłatę gotówki i dokonanie zapłaty¹.

W dobie masowego korzystania z usług bankowych posiadanie karty bankowej staje się koniecznością. Karta bankowa pozwala nie tylko w pełni wykorzystywać środki zgromadzone na rachunku bankowym, ale także unikać kłopotów związanych z kolejkami przy okienkach kasowych w banku, czy z brakiem akceptacji czeków u sprzedawców. Karty bankowe, występują w różnych odmianach, mogą różnić się funkcjami jakie spełniają, rachunkami do jakich są wydawane oraz sposobem rozliczania dokonanych transakcji.

Ze względu na ilość podmiotów uczestniczących w rozliczeniu przy pomocy karty należy wyróżnić²:

¹ M. Łoziński: Karty w portfelu. Poradnik Bankowy 2000, nr 6

² E. Kuzio: Rynek kart płatniczych. Bank 1994, nr 5

- Karty dwustronne,
- Karty trójstronne,
- Karty czterostronne.

Karty dwustronne są akceptowane jedynie przez emitenta. Karty te upoważniają do dokonywania bezgotówkowego zakupu dóbr i usług jedynie u emitenta karty. Ich wadą jest zatem ograniczony zasięg działania.

Karty trójstronne wymagają porozumienia trzech kategorii zainteresowanych mianowicie: emitenta, jednostek gotowych przyjmować zapłatę kartą oraz posiadacza karty. Ilość podmiotów gospodarczych posługujących się tymi kartami wymusza stworzenia specjalnego systemu rozliczeń.

System czterostronny karty płatniczej jest obecnie najbardziej popularny. Oprócz posiadacza karty jej emitenta oraz przedsiębiorstwa akceptującego zapłatę kartą w rozliczeniu występuje również właściciel systemu, w którym emitowana jest dana karta². Podmiot ten wykonuje dwojakiego rodzaju zadania. Po pierwsze, dzięki zawieraniu umów o udostępnienie znaku systemu popularyzuje sam system, rozszerzając krąg potencjalnych posiadaczy. Po drugie, świadczy on konkretne usługi na rzecz emitentów poprzez utworzenie centrum rozliczeniowego. Centrum to dokonuje rozliczeń wszystkich transakcji dokonywanych przy użyciu kart na określonym obszarze.

Ze względu na stopień zaufania, jakim bank obdarza posiadacza, karty należy wyróżnić³:

- Karty masowe,
- Karty złote,
- Karty platynowe.

Karty masowe dostępne są dla każdego, u kogo nie stwierdzono negatywnych wskaźników finansowych, występujących w przypadku stałego źródła dochodu, zaległości podatkowych itp.⁴. Pozwalają one na wyselekcjonowanie klientów, którym bank może zaufać i zaoferować im produkty, dające poczucie swobody dysponowania środkami finansowymi.

Złote karty oferowane są najlepszym i najbogatszym klientom. Oprócz prestiżu, zapewniają posiadaczom, wyższe limity wydatków, lepsze warunki płatnicze, oraz wiele dodatkowych korzystnych propozycji⁵. Często posiadaczom kart proponowane są: zniżki przy nabywaniu biletów lotniczych, zniżki przy wynajmie samochodów, całodobowa pomoc medyczna w nagłych wypadkach itp. Złota karta jest niejako podsumowaniem współpracy z bankiem.

Karty platynowe przeznaczone są dla grupy klientów o najwyższych dochodach, którzy korzystają ze specjalnej obsługi w ramach tzw. private banking. Są to klienci, których dochody pozwalają zarówno na dokonywanie

¹ W. Pelc : Zapłata kartą płatniczą. Palestra 1995, nr 12

² M. Smaga : Karty płatnicze. Zakamycze 1998, s. 16-17

³ E. Kuzio : Rynek... op. cit. Nr 5

⁴ T. Kowalczyk : Europy - płacić po europejsku. Bankier 1994, Cz. II

⁵ E. Kuzio : Rynek... op. cit. nr 5

dużych operacji finansowych. Oprócz nie ograniczonego limitu wydatków otrzymują oni bardzo szeroki pakiet usług poza finansowych¹.

Ze względu na aspekt kredytowy, karty dzielimy na²:

- Karty debetowe,
- Karty kredytowe,
- karty obciążeniowe (charge),
- karty przedpłatne.

Zasada funkcjonowania kart debetowych opiera się na obciążeniu rachunku bankowego w dniu otrzymania przez bank informacji o dokonanej transakcji. Najczęściej karty debetowe działają w oparciu o saldo rachunku, co oznacza, że kartą można regulować transakcje wyłącznie do wysokości salda rachunku. Niektóre banki oferują kartę debetową działającą na zasadzie miesięcznego limitu wydatków. Karty debetowe wydawane są klientom bez szczególnego badania ich zdolności kredytowych.

Do uzyskania karty kredytowej klient nie musi otwierać rachunku w banku, wystarczy jedynie, że posiada odpowiednią zdolność kredytową³. Na jej podstawie bank przyznaje odnawialny limit kredytowy do wysokości którego klient może dokonywać transakcji gotówkowych i bezgotówkowych.

Karty charge zwane kartami obciążeniowymi umożliwiają ich posiadaczowi zaciągnięcie u emitenta karty kredytu kupieckiego, czyli odroczenia terminu płatności za nabyte towary i usługi⁴. Uiszczenie należności następuje na koniec okresu rozliczeniowego, na podstawie specjalnego zestawienia wydatków.

Posiadacz karty płaci więc za zakupy dokonane na początku miesiąca, dopiero w kolejnym miesiącu, nie ponosząc z tego powodu żadnych dodatkowych opłat.

Istota kart przedpłatnych sprowadza się do tego, że klient dokonując zakupu karty, zakupuje pewną ilość usług oferowanych przez system. Posiadacz płaci jednorazowo za usługi, które uzyska w przyszłości. Karty tego rodzaju są z konieczności kartami dwustronnymi. Należą do tego typu kart, karty telefoniczne, karty uprawniające do korzystania z autostrad itp.⁵.

Technika zapłaty kartą płatniczą

Rozliczenie⁶, dokonane przy pomocy karty, wygląda tak samo w odniesieniu zarówno do karty kredytowej, jak i debetowej oraz charge.

Posiadacz karty przy zawieraniu umowy wręcza kartę pracownikowi instytucji akceptującej. Pracownik sprawdza czy karta może być honorowana na danym terytorium, czy nie jest uszkodzona i posiada wszystkie elementy charakterystyczne (logo systemu, hologram, numer

¹ K. Kowalczyk : Płacić...op. cit.Cz. III

² J. Harasim : Nowe tendencje w dystrybucji usług bankowych. Bank i Kredyt 1997,nr 12,A Myczkowska, T. Dąbrowski : Karty płatnicze przewodnik po świecie plastikowego pieniądza. Resspublica, Warszawa 1997, s.22 – i dalej

³ L. Stecki : Karty kredytowe. TNOiK, Toruń 1998

⁴ A. Myczkowska, T. Dąbrowski : Karty... op. cit

⁵ M. Smaga : Karty... op. cit. s. 21'

⁶ J. Kulski, I. Piłta : Karty płatnicze – teoria i praktyka. Wyd. ABC, Warszawa 1998

karty zgodny z wzorcem, podpis posiadacza) i w końcu czy jest ważna. Potem następuje sprawdzenie, czy karta nie została zastrzeżona na stopliście, która jest dostarczana każdej instytucji przez emitenta. Jeżeli numer karty znajduje się na stopliście, kartę przejmuje pracownik i kontaktuje się z emitentem. W przypadku, gdy kwota transakcji przekracza przyznany limit, wówczas pracownik zwraca się do emitenta o zgodę na przeprowadzenie transakcji.

Następnie rachunek zostaje wystawiony na specjalnym blankiecie(w trzech egzemplarzach) i podpisany przez posiadacza karty.

Instytucja przyjmująca segreguje rachunki i składa je wraz ze zbiorczym zestawieniem w centrum rozliczeniowym w terminach określonych w umowie z wystawcą. Centrum sprawdza prawidłowość rachunków i przekazuje instytucji należną kwotę. Jednocześnie zostaje dokonany odpowiedni zapis na rachunku prowadzonym dla posiadacza¹.

Nieco inaczej wygląda rozliczenie dokonane przy pomocy urządzeń elektronicznych - tzw. POS-ów (Point of sale). W punkcie handlowo - usługowym wyposażonym w terminal elektroniczny POS przyjęcie zapłaty kartą jest prostsze i bezpieczniejsze. Sprzedawca musi jedynie przesunąć kartę przez czytnik terminala i po krótkiej chwili terminal sam drukuje już gotowy dowód sprzedaży wymagający jedynie podpisu posiadacza karty.

W niektórych systemach za pomocą karty można dokonywać transakcji drogą pocztową lub telefonicznie. Jednakże transakcje dokonywane w takiej formie narażone są na stosunkowo duże niebezpieczeństwo, związane z możliwością poznania informacji chronionych przez osoby trzecie i ewentualnego niezgodnego z prawem ich wykorzystania.

Autoryzacja karty płatniczej

Autoryzacja jest jednym z najważniejszych elementów zachowania bezpieczeństwa obrotu bezgotówkowego z użyciem kart płatniczych.

Każdy posiadacz karty płatniczej podczas dokonywania transakcji w bankomacie lub punkcie handlowo - usługowym objęty jest tzw. autoryzacją transakcji. Autoryzacja pozwala na zachowanie bezpieczeństwa obrotu z udziałem karty płatniczej zarówno dla banków wydających karty jak i ich posiadaczy. Podstawowym celem każdej autoryzacji jest sprawdzenie przed dokonaniem transakcji czy² :

- karta została wydana przez bank,
- istnieje odpowiedni rachunek karty,
- w przypadku karty debetowej - na jej rachunku znajdują się wystarczające środki finansowe pozwalające na dokonanie transakcji,
- w przypadku kart pozostałych typów - istnieje dostępny limit dla karty pozwalający na dokonanie transakcji,
- karta nie została wycofana z obiegu (nie została zastrzeżona lub unieważniona),

¹ A. Bury : Karty płatnicze. CE DE WU 1999,s.155

² J. Kwiatkowski : Bankowe karty płatnicze. Wyd. AWA, Warszawa 1995

- posiadacz karty ma prawo na dokonanie transakcji,
- w przypadku transakcji w bankomacie lub specjalnym elektronicznym terminalu,
- transakcja może być zrealizowana.

Należałoby uznać, że każda transakcja dokonywana kartą płatniczą powinna być autoryzowana. Karty służące do elektronicznego użytku posiadają zakodowaną informację wymuszającą autoryzowanie każdej transakcji. Pozostałe transakcje autoryzowane są najczęściej po przekroczeniu pewnego limitu wartości operacji. Kwota limitu ustalana jest dowolnie w zależności od rodzaju karty, oraz instytucji ją wydała.

Podsumowanie

Karty płatnicze oparte w większości na międzynarodowych standardach wydają się w pełni bezpieczne dla banku i wygodne dla klientów (bezpieczeństwo, szybkość, bezgotówkowa forma rozliczeń). Wynika to również ze stale rozwijających się form monitoringu posiadaczy kart oraz doskonalenie rozliczeń i procedur reklamacyjnych przeprowadzanych przez instytucje emitujące karty.

Rynek kart płatniczych w Polsce nadal jest rynkiem o dużych możliwościach rozwoju, a zalety i korzyści wynikające z posługiwania się kartami zostały dostrzeżone przez wielu klientów bankowych.

Literatura

- 1 E. Kuzio : Rynek kart płatniczych. Bank 1994/5
- 2 W. Pelc : Zapłata kartą płatniczą. Palestra 1995/12
- 3 M. Smaga : Karty płatnicze. Zakamycze 1998, s. 16-17
- 5 T. Kowalczyk : Europay - płacić po europejsku. Bankier 1994, Cz. II, Cz. III
- 6 M. Łoziński : Karty w portfelu. Poradnik Bankowy 2000/6
- 7 J. Harasim : Nowe tendencje w dystrybucji usług bankowych. Bank i Kredyt 1997/12
- 8 A. Myczkowska, T. Dąbrowski : Karty płatnicze przewodnik po świecie plastikowego pieniądza. Rzespublica, Warszawa 1997
- 9 L. Stecki : Karty kredytowe. TNOiK, Toruń 1998
- 10 J. Kulski, I. Pluta : Karty płatnicze – teoria i praktyka. Wyd. ABC, Warszawa 1998
- 11 A. Bury : Karty płatnicze. Wyd. CE DE WU, Warszawa 1999, s. 155
- 12 J. Kwiatkowski : Bankowe karty płatnicze. Wyd. AWA, Warszawa 1995

ОСОБЕННОСТИ ОРГАНИЗАЦИИ МЕЖДУНАРОДНОЙ МАРКЕТИНГОВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ Г. БРЕСТА

Л.В. Кульгавчук, А.П. Радчук

Брестский государственный технический университет, Республика Беларусь

При выходе на международный рынок фирмы сталкиваются с незнакомыми, изменяющимися в зависимости от особенностей данной страны, различными условиями деятельности.

Это приводит к увеличению потребности в информационном обеспечении деятельности фирмы, повышению требований к координации